

papirju kot pa v stvarnosti. Zato je razumljivo, da so kulturno-prosvetna društva na vasi prepuščena sama sebi, nihče se zanje ne briga in nihče jim ne pomaga. V tistih redkih primerih, ko slučajno prejmejo kakšno pomoč (npr. 20.000 din), je pa ta bolj simbolična. Zanimivo pa je, da so se društva na ta način dela dokaj privadila. Občinski svet Svobod je zanje največkrat oddaljena, imaginarna sila. Dogaja se tudi, da na občne zборе, ki jih imajo kulturno-prosvetna društva po vaseh, ne prihajajo predstavniki občine in občinskega sveta Svobod. Zato o kakšni stvarni integraciji kulturno-prosvetnih društev v okviru občinskega sveta Svobod ne moremo govoriti; sicer pa te svoje integracijske funkcije ne more opravljati, če razpolaga s smešno nizkimi sredstvi. Brez sredstev pa se iz občinskega centra ne da voditi kulturne politike.

PET PESMI

Edvard Kocbek

PRIPRAVA NA SANJE

Človek stoji v gugalnici
nedeljskega popoldneva,
vzdiguje se nad težnost
in znova pada vanjo.
Višina ga meče v globino
in globina ga suva v višino,
omama ga trga v novo omamo,
omama me vleče za njim.
Približam se mu s slastjo
in mu začnem pomagati,
spremljam vrtoglavo igro
in odkrijem svojo skrivnost.
In, glejte me, že sem v njem,
z njim vred se zaganjam,
skupaj skačeva v globino
in skupaj padava v višino,
vedno večji je zagon,
vedno širši je razpon,
že se bližava zenitu.
In ko doseževa streho sveta
in za kraljevski trenutek
obnemiva v mrtvi točki,
stoječa na glavi,
strmo in izzivalno,
ne treneva niti z mišico,
ničemur več se ne vdava,
le drhtiva od razjarjene sle.
In ko se zatem utrneva

in začneva padati na drugo stran,
plemenito in vedno bolj vzvišeno,
sva eno samo človeško bitje,
neusmiljeno pohujšana od slasti,
ne moreva več odnehati.
Še drznejše planeva navzgor
in še bliskoviteje padava navzdol,
vedno poželjiveje hitiva v zenit
in vedno slovesnejše padava v nadir.
In že riševa kolobar okoli sebe
in vse se začne vrteti okoli naju,
sonce in mesec in zvezde,
naenkrat sva središče veselja,
sama sebi neznanski dar.

NOVA NARODNA

Pritekli smo na trg
kakor reka v morje,
butnili smo drug v drugega
in se zagozdili v gneči,
zastave so nam zataknili
v upognjene hrbtenice,
zdaj vihrajo v vetru
in v poskakujoči godbi,
in vendar ni niti maša
niti veselica s plesom.

Vsi gledamo v isto smer
in vendar ne dobimo privida,
vsi poslušamo v isto smer
in vendar ne dobimo prisluha,
pametni velikan govori
o rastočih pegah na mescu,
kdor le more, zapre oči
in zavaluje kot morje,
ki pozna le sebe
in svojo preprosto moč.

Velikan skače in kriči,
presamoten je in prepameten,
ne slišimo ga in ne razumemo,
zdaj samo še gledamo vase
in merimo svojo širino
in merimo svojo globino,
nikjer ni kraja naši gneči
in nikjer konca neizmerni
krotkosti naše tišine,
v njej spijo dobre besede.

Tedaj smo se hipoma zveselili
svoje starodavne gostote,
sramežljivo smo se pogledali
in se prijeli za ramena.
In že si šepetamo omamno:
Rad sem med vami
in nič drugega ne vem,
kakor da sem rad med vami.
Vsi šepetamo enako,
vsi smo morje pred viharjem.

SAMOTA AVGUSTA

Ko so ga sovražniki osmukali
kakor vrtnico,
da bi ga razgalili,
se je zatekel v koristno omamo
starih zelišč in semen
na popoldanskem podstrešju
in se kakor čarovnik
s skrivnostnim znanjem
in brezmejnimi zaupanjem
vzdignil v zrak
in obvisel na vrvi,
dopolnjen in pokončen
med dobrim orodjem
in dosluženimi predmeti,
z zamišljeno nagnjeno glavo,
nad knjigami o kmečkih uporih,
o romanjih v Kelmorajn in Kompostelje,
izmirjen in do kraja zvest,
presvetljen od brezumja,
blažen od trpljenja
in tako preseljen v stvari,
da se bo ponoči znova dotaknil tal,
si snel mučeniški venec
in se vrnil skozi skrivno dno
v neuničljive skrbi,
začel hoditi po hiši
in stopil na dvorišče,
vpregel poslednjega konja v plug
in odpeljal na mesečinske vrati,
da bi zoral njive,
ki so mu jih vzeli pred leti
in še zdaj ležijo neobdelane.

TEMA

Noč se ulega na morje,
neskončnost na neizmernost,
brezimmnost na brezdanjost,
skrivnost na neznanko,
velikanska grba ljubezni.

Noč se ulega na morje,
ni več časa ne prostora,
izgubljen sem in drzen,
morda letim po zraku,
morda stojim na glavi.

Ali lega vlačuga k vlačugi
ali se začinja strast med angeli,
morda nastaja nova vrsta živali
ali pa nesejo čudno knjigo
z listne na evangeljsko stran.

Noč se je ulegla na morje,
ali bodo bivoli prenočili
nocoj na naših ležiščih,
ali se bo Atlantida vzdignila
v toplo maternico duha.

Diši hkrati po mehki peruti
in po zoprno vlažnem gobcu,
ali bodo dojenčki poslej dvoglavi
ali pa se bo sleherni trn
razvil v dišečo vrtnico.

Morje vedno bolj stoka pod nočjo,
otrok že nese vrč omamnega vina
svojemu nevednemu očetu
in jadrnica že pluje iz steklenice
na stari pozabljeni omari.

LIPICANCI

Časnik poroča:
lipicanci so sodelovali
pri donosnem filmu.
Radio pravi:
milijonar je kupil lipicance,
plemenite živali so bile mirne
ves čas poleta nad oceanom.

In šolska knjiga uči:
lipicanci so pohlevne živali,
lahko vzgojlive, ne potrebujejo
mного hrane, kopito pa jim je
zelo odporno.

Jaz pa ti dodajam,
šele takrat, ko so pretekli ves svet
in spoznali vse muke časa,
polovili vse nevarnosti,
se vrnili iz krvavih bitk,
vzdržali v viteških igrah
in postali najlepša točka cirkusov,
šele takrat, ko so prenesli
vse cesarje in kralje in sultane,
zmagali na mnogih dirkah
in nazadnje ob telovem prepeljali
zlato kočijo, so postali lipicanci.

Zato je zanimivo, sinko:
dunajski cesarji so govorili
francosko z diplomati,
italijansko z igralkami,
špansko z Bogom
in nemško s hlapci in biriči,
s svojimi konji pa so se pogovarjali
samo po slovensko,
kakor ve to povedati naša povest,
kajti lipicanci so starodavni sli,
njihova sposobnost je pomenljiva
in njihova zvestoba naporna.

Iz raja in z Noetove barke
so nam prinesli rešno igro.
Dobro je, kadar je dan,
lipicanci so črna žrebeta,
in dobro je, kadar je noč,
lipicanci so bele kobile,
najbolje pa je,
kadar sta dan in noč,
kajti zdaj vidiš, sinko
lipicanci so belo-črni burkeži,
dvorni šaljivci njenega veličanstva,
slovenske zgodovine.

Kar naprej sem na črno-belem konju,
mili moj sinko,
kakor poglavar beduinov
sem zrasel s svojo živaljo,

vse življenje potujem na njej,
bojujem se na konju in molim na njem,
spim na konju in sanjam na konju
in umrl bom na konju,
vse svoje ljubezni sem doživel
na hitri živali
in tudi to slutnjo sem doživel
na njenem plemenitem nemiru.

Nič temnejšega ni
od jasne govorice
in nič vzpodbudnejšega ni od pesmi,
ki je pamet ne more zapopasti,
junaki šepajo v temi
in modrijani jecljajo v soncu,
burkeži pa se spreminjajo v pesnike,
krilati pegazi dirjajo
nad votlinami stare zemlje
in poskakujejo in trkajo,
najlepše slovenske živali
budijo kralja Matjaža.

Kdor še ne zna zajezditi konja,
naj se čimprej nauči
ukrotiti iskro žival,
držati se svobodno v lahkem sedlu
in pogajati ubrano mero drnca,
predvsem pa vztrajati v slutnji,
kajti konji so pridirjali od daleč
in so daleč namenjeni,
motorji radi odpovedo,
sloni preveč pojedjo,
naša pot pa je dolga
in peš je predaleč.